Tacir

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Tacir ya da **tüccar**, başkası tarafından üretilen malların ticaretini yapan kimse.

Tarih boyunca tüccar kavramı her toplumda farklı şekillerde anlaşılagelmiştir. Antik Yunanistan ve Roma'da zenginliğe ulaşabilmelerine karşın yüksek bir toplumsal statüye erişemeyen tüccarlar, Orta Doğu'da ise yüksek zümre arasında yer almaktaydı. Çağdaş dünyada iş insanı olmak ile eşanlamlı hâle gelen bu meslek, sermaye birikimine dayanan kapitalist ekonominin temel taşlarından biridir.

İçindekiler

Modern ticaret hukuku sisteminde tanım

Bir Ticari İşletmeyi kısmen veya tamamen, devamlı veya kesintili olarak, ortaklık veya sahiplik bağıyla işleten kişidir.[1] (Yani mal alıp satan herkes tacir değildir. Ör: Esnaflar gelir düzeyleri açısından ele alındığı için Tacir sayılmazlar.) Ayrıca tacirin fiilen işin başında bulunması gerekmez, ancak şirketin ortağı olduğu için haklara sahiptir ve sorumluluğu vardır.

Türk ticaret hukukuna göre tacir sıfatının sonuçları

1. *Tacir ticaret ünvanı seçmek ve kullanmak zorundadır.* Bu tacir için hem hak hem de bir yükümdür.

2. *Tacir İşletme adı seçme ve kullanma hakkına sahiptir.* Bu tacir için bir haktır, ancak zorunlu değildir.

3. *Tacir iflasa tabidir.* Tacirler iflas edebilirler. Alacaklılar bazı koşullar altında mahkeme kararı ile iflas ettirilmesini talep edebilirler. İflas; aşırı para ihtiyacı, nakit sıkıntısı, işlerin çevrilememesi, borçların ödenememesi, üst üste zarar edilmesi gibi nedenlerle işletmenin çalışmasının durması ve mali olarak varlığının sona ermesidir.

4. *Tacir ticari defterleri tutmakla yükümlüdür.* Muhasebe defterlerini tutmak zorundadırlar.

5. *Tacir ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır.* Şirketler kurulurken ortaklar tarafından bir ana-sözleşme imzalanır ve bu ticaret siciline teslim edilir. Bunun yanında tacirin, kanunlarda tescil ettirilmesi istenen diğer hususları ve yapılan değişiklikleri tescil ettirme, ilanı istenen hususları da ilan ettirme zorunluluğu vardır. Ortaklarda değişiklik, sermaye artırımı veya azaltımı, ortakların paylarında

değişiklik, şirketin faaliyet konusunda/konularında değişiklik, birleşme, tasfiye vs. Ticaret Sicil Memurlukları bulunulan ilin Ticaret (ve Sanayi) odasında yer alır. Türkiye genelinde Ticaret Sicil Gazetesinde bu hususlar yayınlanır (yayınlanması zorunlu hususlar kanunla belirlenmiştir).[2]

Tescil iki türlüdür[3]:

a) İhbari (Bildirici) Tescil: Söz konusu durum tescilden önce de vardır. Tescille zaten var olan husus kayı altına alınır. Örneğin: Ticaret Ünvanı

b) İhdasi (Yaratıcı) Tescil: Bazı durumlar tescilden önce var olamazlar ancak tescille birlikte ortaya çıkarlar. Örneğin: Tüzel Kişilik

6. *Tacir Ticaret (ve Sanayi) odalarına kayıt olmak zorundadır.* Tacirler Ticaret odasına, Sanayiciler sanayi odası varsa bu odaya kayıt olmakla yükümlüdürler.

7. *Tacir basiretli (sağduyulu) iş adamı gibi hareket etmelidir.* Burada objektif bir ölçü dikkate alınır.[4] Yani tacirin kişisel durum ve yeteneğine göre göstereceği özen değil, ticaretinin özelliği göz önünde tutularak, tedbirli, temkinli ve geleceği makul oranda gören bir tacirin göstereceği özen ölçüt olarak alınır. Ayrıca tacir yeteri kadar ticaret hukukundan anlamalıdır. Tacir, hukuku bilmediğini ve ticari yeteneği olmadığını öne sürerek kurtulamaz.

8. *Tacir ticari geleneklere uymak zorundadır.* Ticari örf ve adet tacirler bakımından mutlak olarak uygulanır. Tacir bulunduğu yörenin ticari geleneklerine uymak zorundadır. Bilmediğini öne sürerek kurtulamaz. (Türk hukukunda geleneklerin en çok dikkate alındığı alan Ticaret Hukukudur.)

9. *Tacir ticari iş karinesine tabidir.* Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır.

Karine: Aksi ispatlanana veya ortaya çıkana kadar hukuki bir olgunun belirli bir biçimde olduğunun kabul edilmesidir.[5] Tıpkı aksi ortaya çıkana kadar bir doktorun diplomasının gerçek olduğunun kabul edilmesi, veya aksi anlaşılana kadar üniformalı bir kişinin polis olduğunun varsayılması gibi. Yani Karine hukukun öyle olmasını istediği olumlu yöndeki bir önyargıdır. Örneğin: Ceza Hukukunda “Masumiyet Karinesi”ne göre aksi ispatlanana kadar herkes suçsuzdur.

Ticari iş karinesi: Aksi anlaşılana kadar tacirin yaptığı tüm işlemler ticaridir ve tüm alacak borçları da ticari nitelik taşır. Yani tacirin aldığı borç aksi anlaşılana kadar kendisine değil ticari işletmesine aittir. Bu borçların tacire ait olduğunu öne sürerek diğer ortakların veya şirketin kasasının ödemeden kaçınması çok zordur. Tacir öldüğünde veya ortaklıktan ayrıldığında dahi borç işletmeye ait olmaya devam eder. O kadar ki işlem yapılırken karşı tarafın, kişinin tacir olduğunu bilip bilmemesi bile önemli değildir ve karşı tarafın bu durumu bilmediği öne sürülerek kurtulunamaz.

Ticari iş karinesinden önceden kurtulma:

a. Açıkça beyan: Tacir işlemi yaparken bunun ticari işletmesi ile ilgili olmadığını, kendi şahsi borcu olduğunu diğer tarafa açıkça bildirir. Örneğin tacir kendisini tanıyan (aslında tanımasa bile sonuç değişmez) bir mobilyacıdan evine masa alıp borçlanırken bunun şahsi borcu olduğunu söylemesi gerekir.

b. Halin icabı (durum gereği): İçinde bulunulan durumdan açıkça beyana bile gerek olmaksızın yapılan işin ticari olmadığı anlaşılıyorsa ticari iş karinesi işletilemez. Örneğin tacir arkadaşları ile bir lokantada yemek yiyorsa ortada her ne kadar parasal işlem ve fatura söz konusu bile olsa ticari işletmeyi ilgilendirmediği kesin olarak bellidir.

10. *Tacir ücret ve faize tabidir.* A) Tacir ücret ve faiz isteyebilir. Ticari işletmesi ile ilgili bir iş veya hizmet görmüş ise, bu iş veya hizmetten yararlanan kişi tacir olsun olmasın, hatta taraflar arasında daha önce ücret kararlaştırılmamış olsa bile, gördüğü işe uygun bir ücret isteyebilir. Ayrıca tacir verdiği avanslar ve yaptığı

giderler için ödeme tarihinden itibaren faize de hak kazanır. B) Tacirle iş yapan karşı taraf da tacirden ücret ve faiz isteyebilir.

11. *Tacir fatura düzenlemek zorundadır.* Yaptığı satışlar için fatura düzenlemesi gerekir.

12. *Teyit Mektubu düzenlemek zorundadır.* Sözlü olarak, telefon veya telgrafla yapılan sözleşmelerin ve beyanların içeriğini bir yazıyla sekiz gün içerisinde teyit etmelidir (onamalıdır).

Not: Fatura ve teyit mektubuna 8 gün içinde itiraz etmelidir. Faturayı alan kimse sekiz gün içinde içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa, fatura içeriğini kabul etmiş sayılır.[6]

Her iki tarafında tacir olması durumunda uygulanacak özel hükümler:

- İhtar ve ihbarlarda yazılı şekil zorunludur.
- Ticari defterleri kanıt olarak kullanmak her iki tarafın tacir olması durumunda mümkündür.

13. *Tacirler arasında ihtar ve ihbarlar yazılı şekle tabidir.* Tacirler arasında borcun ödenmesini sağlamak ve sözleşmeyi fesih ya da sözleşmeden dönme amacıyla yapılacak ihbar veya ihtarların geçerli olabilmesi için bunların noter aracılığıyla veya iadeli taahüttlü bir mektupla ya da telgrafla yapılması zorunludur. Burada önemli olan husus yapılan işte her iki tarafın da tacir ve işin sadece bir taraf için değil her iki taraf için de ticari olmasıdır.

İhtar: Borcunu ödemeyen kişinin uyarılmasıdır. İhtar için borcun vadesinin gelmiş olması şarttır.

Protesto: Tacirlerin ticari işlerinde ihtarı yazılı yapmaları gerekir. Noter kanalıyla yapılan bu ihtara Protesto adı verilir. (Protesto Çekmek)

14. *Ticari defterler kanıt olarak kullanılabilir.* Her iki taraf da tacirse muhasebe defterleri kanıt olarak kabul edilir. Çünkü bir defterden yapılan çıkış diğer tarafın defterinde giriş olarak izlenebilir. Ancak taraflardan biri tacir değilse defter tutmadığı için silsile (zincirleme süreklilik) kopacaktır.

Kaynakça

- Ticaret Hukuku Bilgisi; Prof.Dr. Fatih BİLGİLİ, Doç.Dr. Ertan DEMİRKAPI, Dora Yayınları, 19. Baskı, Ekim 2020
- F. Braudel, The Wheels of Commerce: Civilization and Capitalism, 15th to 18th Century (U of California Press, 1992) **(İngilizce)**
- Kaufmännische Berufe (https://web.archive.org/web/20131202234817/http://www.welcher-beruf.de/kaufmaennische-berufe/), Welcher-Beruf.de, Denis Müller **(Almanca)**
- Ticaret Hukuku Ders Kitabı - Ayşe Sumer, 2020, Beta Kitap

Dipnotlar

1. **^** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Teşebbüs Kavramı ve Tacir Sayılmasının Sonuçları (https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271092), Özlem KARAMAN COŞGUN, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yıl: 2015, Cilt: 21, Sayı: 1, 107 - 166 sayfalar arasında (Sayfa: 108)
2. **^** Ticari İşletme Hukuku, Sabih ARKAN, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021, ISBN: 9789755372815
3. **^** Ticaret Hukuku (https://docplayer.biz.tr/23371853-Icindekiler-birinci-bolum-ticaret-hukukuna-giris-ikinci-bolum-ticari-isletme-hukuku.html), Prof. Dr. Mustafa Çeker, Karahan Kitabevi, 2013

4. ^ Ticaret Hukuku (https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/HUK208U/ebook/HUK208U-13V4S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf), Prof.Dr. Mehmet BAHTİYAR, Anadolu Üniversitesi, - Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 2905/1862, Yıl: 2019 (Sayfa: 15)
5. ^ Yaylalı, Davut. "Karîne" (https://web.archive.org/web/20201028165606/https://islamansiklopedisi.org.tr/karine--yargi). *İslâm Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı. 28 Ekim 2020 tarihinde kaynağından (https://islamansiklopedisi.org.tr/karine--yargi) arşivlendi.
6. ^ Ticaret Hukuku (https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/HUK208U/ebook/HUK208U-13V4S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf), Prof.Dr. Mehmet BAHTİYAR, Anadolu Üniversitesi, - Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 2905/1862, Yıl: 2019 (Sayfa: 16)

Ayrıca bakınız

- Esnaf

Dış bağlantılar

- Ticaret Hukuku (http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/ticarethukukuau250.pdf) - Dr. Dilek Cengiz (Ders Notları)
- Türk Hukukunda “Tacir ve Esnaf” Ayrımı (https://legal.com.tr/blog/genel/turk-hukukunda-tacir-ve-esnaf-ayrimi/)
- Esnaf ve Sanatkar Ayrımı ile Tacir ve Sanayici Ayrımı (https://www.asmmmo.org.tr/userfiles/others/files/Mvzt/Gh/17/01-18-ESTSA.pdf)

Otorite kontrolü	GND: 4128272-3 (https://d-nb.info/gnd/4128272-3) · HDS: 016380 (https://hls-dhs-dss.ch/fr/articles/016380) · LCCN: sh85083783 (https://id.loc.gov/authorities/subjects/sh85083783) · NDL: 00572268 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00572268)